

**„Teadmussiirde pikaajaline programm põllumajanduse, toidu ja
maamajanduse tegevusvaldkonnas“**

Riigihange nr 222076

Horisontaalse valdkonna aruanne (Lisa 3)

Kalendriaasta aruanne

01. aprill 2021 – 31. detsember 2021

Eesti Maaülikool,
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda,
Eesti Taimekasvatuse Instituut,
Eesti Toiduainetööstuse Liit,
Maaelu Edendamise Sihtasutus,
Mahepõllumajanduse Koostöökoogu,
Põllumajandusuuringute Keskus.

Jaauar 2022

Sisukord

Sissejuhatus.....	2
Teemade valik.....	2
Teemade valik 2022. aastaks.....	3
Tegevuste elluviimine 2021.....	4
Konverentsid.....	5
Konverents Piimafoorum 2021.....	5
Konverents Digipööre Eesti põllumajanduses.....	5
Konverents Süsinikuneutraalne tootmine.....	6
Teabematerjalid.....	10
Teabesalv.....	14
Teabesalve analüüs.....	14
Teabesalve haldamine.....	14

Sissejuhatus

Horisontaalsete teemade juurde kuuluvad tegevused, mis on muude valdkondade ülesed (nt teabesalv ja keskkonna-teemad) või mida ei ole võimalik valdkondadesse paigutada tehnilistel põhjustel.

Horisontaalsete teemade kohta sõlmiti hankeleping raamlepinguga samal päeval 31. märtsil 2021. Valdonna koordineerimise eest vastutab hanke juhtpartner, Põllumajandusuuringute Keskus (PMK).

Programmi juhtkogu moodustati PMK direktori käskkirjaga 16. aprillil 2021, juhtkogusse kuulub 16 liiget, koosseis on esitatud [lisas 1](#). Nõukogu töökorra, esimehe ja valdkonna eelarve ametlikuks kinnitamiseks toimus nõukogu elektrooniline koosolek 26. aprill kuni 30. aprill 2021.

Teemade valik

Horisontaalsete tegevuste ettepanekud 2021. aastaks arutati 10. märtsil 2021. a juhtkogu potentsiaalsete liikmetega enne raamlepingu sõlmimist. Juhtkogu poolt kinnitatavate tegevuste hulka tuleks kavandada teemasid, mida teistes valdkondades ei hõlmata ning need, mille mõju on temaatilisest valdkonnast laiem ([vt joonis 3.1](#)).

Teema	Sisu selgitus
Teabesalv	Veebilehe www.pikk.ee analüüs; Teabesalve haldamine, sh www.toiduteave.ee
Ettevõtlus	<ul style="list-style-type: none"> Finantsaruandlus, selle tõlgendamine; Käibekapitali juhtimine; Ettevõtete finantseerimine; jmt Põllumaa ostu finantseerimine Tootearendus Investeeringute tasuvusanalüüs
Oskused (lisatud koosolekult)	<ul style="list-style-type: none"> Inimeste sotsiaalne juhtimine, sotsiaalsed oskused, vaimne tervis Noorte põllumajandusjuhtide väljaõpe „Liidrite kool“
Konverentsid	<ul style="list-style-type: none"> Piimafoorum 12. mai 2021 Digipööre Eesti põllumajanduses Süsinikuneutraalne farm
Infokiri - ajakiri	<ul style="list-style-type: none"> materjalid ajakirjas "Põllumehe teataja", + EPKK uudiskiri Temaatiline infokiri
Turundamine	Turundamine sotsiaalmeedias
Keskfond	<ul style="list-style-type: none"> Ökosüsteemi teenused Abiks töötajale (sh mahe) Biomajandus, bioressursside väärindamine ja ärimudelid

Joonis 3.1. Horisontaalsete tegevuste temaatiline jaotus märtsis 2021.

Konkreetsete tegevuste elluviimine jaotati konsortsiumipartnerite vahel, kuid palju infopäevi ja koolitusi jäi tegevusi sügisperioodi ning nende elluviimine ei õnnestunud (vt tabel 3.3). Just majanduse, tootearenduse ja biomajanduse infopäevade ning koolituste korraldamine oli keeruline. Raskuseid oli lektoritega kokkulepete saamisel, näiteks olid teemade lektorid nõus vaid kontaktsete tegevustega, kuid seda takistas üldine tervislik olukord. Väljakuulutatud päevi tuli ka vähese huvi või liiga tiheda kalendri tõttu tühistada või edasi lükata.

Teemade valik 2022. aastaks

Ettepanekud 2022. aastaks käsitlesid sarnaseid teemasid – ettevõtlus ja ettevõtte juhtimine, keskkond (sh biomajandus, süsinik) ja digitaliseerimine ning teabesalv. 15. novembril 2021 toimunud **programmi juhtkogu istungil** arutati põhjalikult, kuidas muuta finantskirjaoskuse teemad ligitõmbavaks. Teemade vajalikkuses ei kaheldud, pigem rõhutati tegevuste pealkirjastamist ning esitamist koolitusmoodulite grupina. Juhtkogu liikmetel on olnud kokkupuuteid tiptasemel ettevõttejuhtidega, kes otsivad mentorlust või võimalust rääkida organisatsiooni ja inimeste juhtimisest teise ettevõttejuhi või eksperdiga praktiliste juhtimismurede lahendamiseks. Noorte põllumajandusjuhtidele juhtimisoskusi edendab Liidrite kool, tegutsevaid juhte toetaksid eraldi kohtumised ja õpingid. Nõukogu poolt heaks kiidetud tegevuste ülevaade on joonisel 3.2.

Teema	Sisu selgitus
Ettevõtlus	<ul style="list-style-type: none"> Finantskirjaoskus, põllumajanduse ärifoorum; Maaettevõtluse ABC ja lood Tootearendus, Turundus Ergonoomika, tervishoid
Oskused	<ul style="list-style-type: none"> Noorte juhtide väljaõpe „Liidrite kool“ + põllumajandusjuhtide õping Juhtimisest ettevõtete juhtidele, inimeste juhtimine, organisatsioonijuhtimine
Keskfond	<ul style="list-style-type: none"> Ökosüsteemi teenused Süsinikuneutraalne tootmine Biomajandus, bioressursid Taastav põllumajandus Market gardening
Digitaliseerimine	<ul style="list-style-type: none"> Digilahenduste veebiseminarid Digipöödre konverents
Teabesalv	Teabesalve haldamine, sh www.toiduteave.ee
Infokiri - ajakiri	<ul style="list-style-type: none"> materjalid ajakirjas "Põllumehe teataja" Temaatiline infokiri (perioodiline ja üksiknumber)

Joonis 3.2. Horisontaalsete tegevuste temaatiline jaotus 2022. aastaks.

Tegevuste elluviimine 2021

Aastal 2021 korraldati horisontaalses valdkonnas 18 tegevust: 3 konverentsi, 3 infopäeva, 4 koolitust, 6 teavikut ja teabesalve analüüs ning haldamine. Tellitud tegevuste kogusumma oli 174 550 eurot.

Kahjuks jäid mitmete infopäevade ja koolituste elluviimine sügisperioodi ning nende elluviimine ei õnnestunud (vt tabel 3.1). Raskuseid oli lektoritega kokkulepete saamisel, näiteks olid teemade lektorid nõus vaid kontaktsete tegevustega, kuid seda takistas üldine tervislik olukord. Väljakuulutatud päevi tuli ka vähese huvi või liiga tiheda kalendri tõttu tühistada või edasi lükata.

Tabel 3.3 Perioodiks kavandatud kuid ära jäänud sündmused

Tellitud teema	Tegevuse ära jäämise põhjused
Finantsaruandlus ja selle tõlgendamine	Lektoril ei olnud võimalik üritust läbi viia 2021. aastal.
Käibekapitali juhtimine	Pidi toimuma 04.11.2021. Registreerus vähe huvilisi. Lektoril oli soov üritus läbi viia kontaktsetena, kuid arvestades viiruse levikut riigis, ei olnud see võimalik. Jätsime ürituse ära.
Ettevõtete finantseerimine ja negatiivse omakapitali taastamine	Lektoril ei olnud võimalik üritust läbi viia 2021. aastal.
Tootearenduse suurendamise võimalused	Pidi toimuma 17.11.2021. Registreerus vähe huvilisi. Lektoril oli soov üritus läbi viia kontaktsetena, kuid arvestades viiruse levikut riigis, ei olnud see võimalik. Jätsime ürituse ära.
Tootmisriskide juhtimine	Lektoril ei olnud võimalik üritust läbi viia 2021. aastal.
Biomajandus, bioressursside väärimine ja ärimudelid	Lektoritel ei olnud võimalik üritust läbi viia 2021. aastal.
Tootearenduse võimekuse suurendamine	Pidi toimuma 18.11.2021. Registreerus vähe huvilisi. Lektoril oli soov üritus läbi viia kontaktsetena, kuid arvestades viiruse levikut riigis, ei olnud see võimalik. Jätsime ürituse ära.
Turundus sotsiaalmeedias	Sarnasus toidusektori müügivõime edenduse teadmussuurendamise programmi teemadega. Turunduse infopäevi kevadel planeerides ei olnud veel teada, mis tegevused teises programmis plaaniti.
Ökosüsteemi teenused põllumajanduses	Infopäevade teemaks oli planeeritud uue toetusperioodi ökosüsteemi teenustega seonduvad toetused. Kuna vastavat sekkumislehed ei saanud selleks ajaks valmis, kui oleks olnud veel võimalik ettevõttes infopäeva korraldada, olime sunnitud infopäevad edasi lükkama järgmiseks aastaks. Infopäeval vaadatakse looduses neid maastikuelemente, millel on oluline roll ökosüsteemiteenuste pakkumisel ja antakse tootjatele soovitusi. Seda ei saa teha hilissügisel-talvel.

Konverentsid

Konverents Piimafoorum 2021

Toimus 12. mail 2021 veebis, korraldajaks oli EPKK. Osalejate arv: 125. (*Täpsem ülevaade avaldatud eelmise poolaasta aruandes*)

Piimafoorum jagunes kaheks teemaplokiks – **esimene** osa päevast keskendus turuülevaatele, teadusarendustegevusele ja majandusnäitajatele ning **teine** pool päevast keskendus suuresti maarekursi kasutamisele piimatootmiseks ja sellest tulenevatele väljakutsetele. Teemaatiline artikkel ilmus põllumajandus.ee veebilehel [12. mail](http://12.mail), toimumust koostati ülevaateartikkel [Tänavusel Piimafoorumil mindi tagasi piimatootmise juurte juurde](http://Tänavusel). Piimafoorum on järelvaadatav, EPKK veebilehe kaudu <https://epkk.ee/12-05-2021-epkk-piimafoorum-2021/>.

Konverents Digipööre Eesti põllumajanduses

Aeg: 11. novembril 2021

Konverents toimus hübriidkonverentsina: Nordic Hotel Forum (Viru väljak 3, Tallinn) konverentsikeskuse SIRIUS saal + videoülekanne: enamik osalejaid veebis. Välisesinejate inglisekeelsed ettekanded tõlgiti veebis vaatajatele eesti keelde.

Registreerunud huvilisi 207 / **Osalejate arv:** kohal osales 18, videoülekannet jälgis kokku 149 huvilist (127 registreeritud + 22 registreerimata). Huvilisteks olid põllumajandustootjad ja -tötlejad, koostööpartnerid EMÜst, MES-st, ETKIst, Maaeluministeeriumi ja selle allasutuste ametnikud jne).

Eesmärk: Konverentsil analüüsiti põllumajanduse kiirema digitaliseerimise eelduseid ja arenguid ning konkreetseid võimalusi taime- ja loomakasvatustes. Eesti põllumehed on olnud väga varmad uute tehnoloogiate rakendamisel, kuid põllumajandustootmises tekkivate andmete paremaks kasutamiseks on palju vaja veel teha.

Teave veebilehel:

- <https://epkk.ee/11-11-2021-konverents-digipööre-eesti-pollumajanduses/> (lisatud konverentsi järelvaatamise lingid)
- <https://www.pikk.ee/sundmus/epkk-konverents-digipööre-eesti-pollumajanduses/> (lisatud ettekanded)
- ülevaateartikkel <https://epkk.ee/digilahendused-aitavad-pollumajandustootmise-muuta-saastlikumaks-eelduseks-on-kiire-interneti-joudmine-maale/>

Foto: 3.4 Digikonverentsi ülekanne

Lektorid: Tõnis Tänav, Maaeluministeerium; Martin Kukk, Piimaklaster / Eesti Maaülikool; Raigo Illing, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium; Kadri Koel, PRIA; Tambet Kikas, Põllumajandusuuringute Keskus; Anti Konsap, Eesti Taimekasvatuse Instituut; Evine van Riemsdijk, Nedap Livestock Management arendusjuht; Lisa Rumsfeld, Vytelle asepresident; Ants-Hannes Viira, Eesti Maaülikool.

Sisu /teemad:

- Teadmised, innovatsioon ja digitaliseerimine ÜPP strateegiakavas
- Riigi roll põllumajanduse digiinnovatsioonis
- Kiire internetiühendus maapiirkonnas
- Põllumajanduse digipööret toetavad PRIA arengusuunad
- PMK veebipõhiste mullastiku kaardirakenduste kasutamine ja tulevikuväljavaated –
- Loomakasvatuse tulevik (Future Farming)
- Sööda väärindamise ja lihaste juurdekasvu täppisandmete kasutamine aretuses
- Andmevahetus piima ja liha tarneahelas
- Vestlusring: Tööde parem korraldamine ja põldude haldamine läbi digilahenduste

Konverentsil analüüsiti põllumajanduse kiirema digitaliseerimise eelduseid ja arenguid ning konkreetseid võimalusi taime- ja loomakasvatustes. Eesti põllumehed on olnud väga varmad uute tehnoloogiate rakendamisel, kuid põllumajandustootmises tekkivate andmete paremaks kasutamiseks on palju vaja veel teha.

Tagasiside: Konverents toimus vastavalt planeeritud päevakavale ja täitis oma eesmärgi. Kirjalikku tagasisidet andis kahjuks ainult 10 osalejat. Korralduslikku poolt ja videoülekanne kvaliteeti hindas „väga heaks“ 80% ja „heaks“ 20% vastajatest. Hinnang lektoritele ja ettekannete sisule oli pigem „väga hea“ ja „hea“.

Koolitussoovid edasiseks: Millised on rakendusmeetmed ja millist oodatavat mõju need avaldavad eesmärgi saavutamisele?; samade teemade areng; täppisviljelus; süsiniku sidumine; põllumajanduse suurandmed (2); kahjude hindamine drooniga; e-põlluraamat.

Konverents Süsinikuneutraalne tootmine

Konverents toimus kahel päeval, 16. detsembril Maaülikoolis kohapeal ja 17. detsembril välisesinejatega veebis, korraldajaks Eesti Maaülikool.

Teave veebis: <https://www.pikk.ee/sundmus/konverents-susunikuneutraalne-tootmine/2021-12-16/>

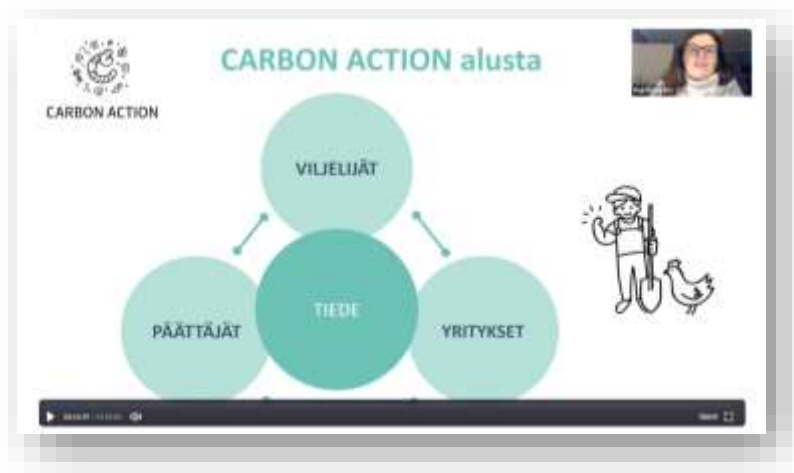
Lektorid ja teemad:

- Süsinikuneutraalne põllumajandus – EL ja Eesti eesmärgid ja rakendatavad meetmed. EL süsinikupõllunduse algatus. - Sandra Salom ja Martti Mandel (Maaeluministeerium).
- Eesti – vedur või pidur kliimapoliitikas? Esineja: Kaja Tael (Suursaadik)
- Kasvuhoonegaaside teke põllumajanduses süsinikuneutraalse tootmise aspektist
Esinejad: Allan Kaasik (Eesti Keskkonnauuringute Keskus ja Eesti Maaülikool) ja Helen Karu (Keskkonnaagentuur).
- Põllumuldade süsiniku sidumisvõime – ootused ja reaalsus. Alar Astover, Eesti Maaülikool
- Rohumaade, sh märgade rohumaade väärtus Co2-sidujana ja mida nendega rohumaadega teha. Käimasolevad uuringud. Jüri-Ott Salm, Eestimaa Looduse Fond

- Maaparanduse mõju, lühiajalised rohumaad külvikorras ja erinevad maaharimise viisid – otsekülv süsiniku kontekstis, minimeeritud harimine ja künd. Elsa Putku, Põllumajandusuuringute Keskus.
- Kliimamõju mõõtmisest ja vähendamisest – praktilised näited Eestist ja mujalt. Sirli Pehme, Civitta
- Süsinikuneutraalne tootmine Soomes. Eija Hagelberg, Baltic Sea Action Group
- Süsinikuneutraalne tootmine ja loomakasvatus. Teija Rönkä, Seinäjoki University of Applied Sciences
- Energiatõhusus ja taastuvenergia Soome taludes. Risto Lauhanen, Seinäjoki University of Applied Sciences
- Rahalised vahendid ja võimalused süsinikuneutraalsel tootmisel. Kaj Granholm, Baltic Sea Action Group
- Soome farmerite kogemused. Jari Ruski, Isopere farm, Soome.

Registreeris 64 osalejat (registreerumine oli väga kiire, kohapealse konverentsi kavandamise tõttu suleti registreerimine kiiresti, kuna saali ei soovitud lubada üle 50 inimese): kohale tuli esimesel päeval 39 osalejat, teisel päeval 44 osalejat. Peamiselt olid kuulajad põllumajandustootjad, aga oli ka Maaeluministeeriumist.

Joonis 3.5 Ekraanitõmmis: Eija Hagelbergi ettekandest

Konverentsi eesmärk oli tutvustada süsinikuneutraalseks saamise eesmärke ning sellega kaasnevaid muudatusi. Samuti oli praktiline pool, kus ettevõtja (Soomest) rääkis kuidas temal on enda farm õnnestunud täielikult süsinikuneutraalseks saada ning millist kasu ta sellest saab.

Tsitaat Maaeluministeeriumi ettekandest: „Süsinikuneutraalsem põllumajandus on võimalik, kui põllumajandussüsteemide süsiniku tasakaalu optimeerimiseks võetakse kasutusele nõuetekohane põllumajandusettevõtte juhtimistava. Need võivad hõlmata näiteks kariloomade CH₄-heite vähendamise tavasid, praktikaid põllumajandusettevõtete sisendite (nt kütused, pestitsiidid, väetised) vähemaks kasutamiseks või süsinikku mullas hoidvaid tegutsemisviise“.

Tagasisidena jäid osalejad konverentsi korraldusega rahule 71%, ülejäänud olid väga rahul. Mõlema päeva esinejatega oldi väga rahul, rahulolu protsent oli ca 80%. Rahulolematuid ei olnud, aga mõnel korral märgiti vastuseks „muu“. Ca 86% vastanutest sai sellelt konverentsilt uusi teadmisi.

Ettepanekud uuteks teemadeks:

- Samast valdkonnast kindlasti, kuid võiks ka taastuvast põllumajandusest ja agrometsandusest taolisi konverentse teha.
- CO2 kvoodi arvestamisest
- Tava- ja mahepõllumajanduse C-sidumise võrdlus

Ettevõtluse teema infopäevad ja koolitused

Infopäev Põllumaa ostu finantseerimine

Toimus 18.10.2021 veebis, korraldajaks oli MES

Osalejate arv: osales 23 inimest, registreerunute arv 32 inimest

Eesmärk: Infopäeva eesmärgiks oli anda ülevaade võimalikest põllumaa ostu finantseerimise võimalustest.

Teave veebis: <https://www.pikk.ee/sundmus/nfopaev-pollumaa-ostu-finantseerimine-zoomis/>

Lektor: Lea Kirsipuu (MESi järelvalve analüütik)

Sisu /teemad: Põllumaa ostu finantseerimise võimalused, hinna kujunemine, Kinnistusamet, maa õiglane hind.

Tagasiside: Osavõtjatelt kirjalikku tagasisidet ei küsitud, küll aga küsiti osalejatelt arvamust infopäeva lõpus suuliselt. Osalejad hindasid infopäeva vajalikuks ja sisukaks. Kõlama jäi see, et maa hind on kõrge ning maad ei ole saada piirkonnas, mida soovitakse. Hinnang infopäeva korraldusele ja lektorile oli hea.

Infopäev Investeeringute tasuvusanalüüs

Toimus 25.11.2021 veebis, korraldajaks oli MES

Osalejate arv: osales 25 inimest, registreerunute arv 40 inimest

Eesmärk: Infopäeval käsitletakse ettevõtetes tehtavate põhivarainvesteeringute tasuvusanalüüsi teoreetilist poolt, mida lektor näitlikustab omapoolsete näidetega.

Teave veebilehel: <https://www.pikk.ee/sundmus/infopaev-investeeringute-tasuvusanaluus-tartus/>

Lektor: Maire Nurmet (EMÜ, Tartu Ülikool rahanduse lektor)

Sisu /teemad: Investeeringute tasuvuse hindamine, finantseerimise kavandamine, finantsprojektsioonide koostamine.

Tagasiside: Algselt oli plaanis antud infopäev viia läbi kontaktsena. Kuid seoses viiruse levikuga riigis, olime sunnitud infopäeva toimumise üle viima veebi. Osalejatele anti võimalus anda kirjalikku tagasisidet. Kahjuks ei kasutanud osalejad seda võimalust.

Koolitus Investeeringute tasuvusanalüüs

Toimus 02.12.2021 veebis, korraldajaks oli MES

Osalejate arv: 25 inimest, registreerunute arv 29 inimest

Eesmärk: Koolitusel käsitletakse ettevõtetes tehtavate põhivarainvesteeringute tasuvusanalüüsi teoreetilist poolt ning tehakse ka praktilisi põhivarainvesteeringute tasuvuse harjutusi.

Teave veebilehel: <https://www.pikk.ee/sundmus/koolitus-investeeringute-tasuvusanaluus/>

Lektor: Maire Nurmet (EMÜ, Tartu Ülikool rahanduse lektor)

Sisu /teemad: Investeeringute hindamise põhimõtted: rahavoogude praegune ja tulevane väärtus; Investeeringuprojekti rahavoogude planeerimine: alginvesteering, sh. käibekapitali vajadus uue investeeringuga seoses ja investeering põhivarasse. Investeeringuprojekti juurdekasvulased rahavood. Tasuvusaja meetodi kasutamine projektide hindamiseks, sh: arvutamine; vastuvõtukriteerium; eelised ja puudused.

Projektide hindamine raha ajaväärtusel põhinevate meetoditega. Praegune puhasväärtus. Sisemine tulumäär. Kasumiindeks, Modifitseeritud sisemine tulumäär. Arvutamine; vastuvõtukriteeriumid; eelised ja puudused. Investeeringute finantseerimisallikad ja kapitali kulukus

Tagasiside: Tagasisidet andis kokku 3 inimest. Hinnangut sai anda 5-palli süstemis, kus 5 oli kõige kõrgem (väga hea) ja 1 kõige madalam hinne (väga halb). Koolituse korraldust hinnati keskmise hindega 4,3. Hinnang lektoritele oli 4,7. Lisaks küsisime ka, et kas koolitus andis teile igapäevases töös vajalikke teadmisi ja oli kasulik, mis sai keskmise hinde 4,3. Tagasiside andjad said teha ka ettepanekuid teemade osas, mida võiks edaspidi käsitleda.

Ettepanekud olid järgmised:

- Koolituse puhul kõige olulisem oleks siduda see reaalse eluga ehk näidata kuidas praktikas kasutatakse teooriat. Millist tulu saadakse teooria rakendamisel reaalsusesse.
- Sihtfinantseerimise arvestamise kohta raamatupidamises.

Liidrite kool

Koolitus Noorte põllumajandusjuhtide väljaõpe „Liidrite kool“

Toimus 20.-21 november kontaktkena, 27.-28. november veebis ja 4.-5. detsember veebis, korraldajaks oli MES koostöös Eestimaa Talupidajate Keskliiduga

Osalejate arv: 20 inimest

Eesmärk: Pakkuda tulevastele või juba tegutsevatele organisatsioonide juhtidele tuge juhi töö olemuse süsteemsel mõtestamisel läbi eestvedamise prisma, mis on vajalik MTÜ juhtimisel.

Koolituse eesmärgiks oli koolitada potentsiaalseid põllumajandusorganisatsioonide esindusorganisatsioonidele järelkasvu, kes aktiivselt panustaksid kodanikuühiskonna arengusse, et seista põllumajandusettevõtete huvide eest ja arendaks koostööd sektoris. Lisaks sobib koolitus ka põllumajandusettevõtjatele, kes soovivad oma teadmisi arendada organisatsiooni juhtimise vallas.

Ürituse info veebilehel: <https://www.pikk.ee/sundmus/liidrite-kool/2021-12-04/>

Lektorid: Piret Masso, Olavy Sülla, Kerli Ats, Ivar Raav, Marko Paloveer, Hannes Hamburg, Hanna Tamsalu

Joonis 3.6 Liidrite kooli meediaülesanne ja juhtimise draamakolmnurk

Sisu /teemad: Võrgustikud – eesmärgid, osalised ja tunnused; esindusorganisatsioonide roll põllumajandusettevõtete arengueelduste loomisel; uudise ja sõnumi loomine, meediapäringud.

Mõjus sõnum, meediasuhtluse alused; *Leadership* ja *management* olemuse mõistmine; Organisatsiooni käitumine ja seda mõjutavad tegurid; kohaliku tasandi organisatsiooni juhtimine ja arendamine; .kommunikatsioon, otsuste tegemine, konfliktide juhtimine, muutuste juhtimine.

Tagasiside: Algselt oli plaanis koolitus viia läbi kontaktsena. Kuid seoses viiruse levikuga riigis, olime sunnitud viima toimumise osaliselt üle veebi. Osalejad saavad anda kirjalikku tagasisidet tunnistuste üleandmisel.

Koolituse lõpus tuli esitada lõputöö, mille tulemusena saame lugeda tulevaste liidrite arvamusi ja mõtteid maaelu ja põllumajanduslikel teemadel. Vaata aadressil: <https://www.taluliit.ee/arvamuslood/>

Kokkuvõte: Koolitus oli edukas, koolitusel osalenud olid valdavalt praktiseerivad noored põllumajandustootjad, kellel on tugev potentsiaal juhtida. Liidrite kooli jätkumine on vajalik, et anda uutele ettevõtjatele võimalus teineteisega tutvuda ning omandada julgust ja vajalikke oskusi põlvkondade vahetuseks.

Sotsiaalsete oskuste infopäev ja koolitused

Infopäev Inimeste sotsiaalne juhtimine

Aeg ja koht: 30. augustil 2021. Zoom keskkond

Koolitaja: konsultant ja juhtimiskoolitaja Kristel Jalak, Kera OÜ. Koolituse korraldaja PMK
Osalejate arv: 21 inimest, ettevõtjad, LEADER tegevusgrupi liikmed, PMK ja ETKI

Eesmärk: Infopäeva teemaks on sotsiaalne juhtimine. Osalejatele antakse teavet sotsiaalse juhtimise olemusest, selle peamistest komponentidest ja harjutatakse praktilisi juhtimistegevusi.

Infopäeva teemad:

- Sotsiaalsus, selle komponendid ja avaldumine ühiskonnas
- **Koostöö** kujunemine ja selle juhtimine erinevates etappides
- **Kaasamine** kui sotsiaalse juhtimise oluline tegevus
- Praktilised **suhtlemismudelid** inimeste sotsiaalsel juhtimisel (selgete juhtnööride ja korralduste andmine, veenva ettepaneku tegemine, suhteid säilitav keeldumine).

Infopäev oli **praktiline**, lühikesed teooriaülevaated vaheldusid grupiarutelude, rühmatööde, ajurünnakute ja eneseanalüüsi ülesannetega.

Tagasiside: hinnanguid koolitusele koguti sisulise osa lõpus Chati kaudu. Noppeid

- Korralduste andmisel lõpetada tagasiside küsimusega. Kindlasti väga kasulik tööriist üksteise õigeks mõistmiseks.
- Usalda aga kontrolli, kas sinust saadi aru
- Võtan endaga kaasa: sama grupi sees võivadki olla kaasatuse tasemed erinevad ja see on normaalne
- Mõjusaid ettepanekuid hakkab ka kohe tarvitama
- Koolitus tuletas meelde, et olemegi kõik erinevad, julge ja avatud suhtlemine on kõige alus ja algus! Kaasamine ja PPP ja grupiteooria...väga vajalik ja tuleks aeg-ajalt üle korrata!
- Koostöö faasid, oluline kõik läbi käia. Juhil jälgida ja mõista, kes kus faasis on.
- Kavatsen uue grupi juhtimisel kasutada paremini sõltuvusfaasi - eesmärgid paika!

Koolitus Sotsiaalsed oskused rasketele kõnelustel ja vaimse töövormi hoidmine

Eesmärk: Koolitusel tutvustai erinevaid sotsiaalse käitumise mudeleid, eeskätt nende rakendamist raskete kõneluste kontekstis ning õpetatakse kasutama hea vaimse töövormi hoidmise eneseabivahendeid.

Aeg ja koht: 19. novembril 2021, 15. detsembril 2021. Algselt kontaktsena 18. ja 19. novembrile kavandatud koolitust tuli vähese registreerumise tõttu muuta. Registreerunutest vaid üks loobus koolitusest täielikult. Veebis tegevuse korraldamiseks lühendati päevakava ja vähendati käsitletavate teemade põhjalikkust.

Koolitaja: Kristel Jalak (PhD) ja Annika Jalak (MS), OÜ Kera. Koolituse tellija PMK.

Koolituse läbiviijaks valiti KERA OÜ, 2006 aastast tegutsev, Eesti Hariduse ja Infosüsteemis registreeritud (reg.nr 165477) täienduskoolitusasutus, kaubamärgi DevelopDesign üks esindajatest.

- Õppekava: <https://www.developdesign.eu/wp-content/uploads/2022/01/Oppekava-sotsiaalsed-oskused-ja-vaimne-tervis-1.pdf>
- Õppekorralduse alused: <https://www.developdesign.eu/oppekorraldus/>
- Koolitajate kvalifikatsioon: <https://www.developdesign.eu/meie/>
- Kvaliteedi tagamise alused: <https://www.developdesign.eu/oppekorraldus/kvaliteedisusteem/>

Osalejad: 19. novembril - 15 inimest (10 abikõlblikku), 15. detsembril – 8 inimest (registreerus 16). Koolitusel on osalejate abikõlblikkus piiratud ning registreerunuid selle võrra oluliselt vähem. Veebikoolitusele registreeriti ka mitteabikõlblikke osalejaid. Koolitusel osalemata jäeti peamiselt ootamatult esile kerkinud tööülesannete tõttu.

Koolitusel käsitletud teemad

- Inimeste käitumismustrid. Manipulatiivsed käitumisviisid.
- Peamised sotsiaalsed oskused raskete kõneluste pidamiseks ja konfliktide lahendamiseks.
- Raske kõneluse tunnused ja komponendid. Vestluse ettevalmistus ja läbiviimine.
- Vastupanu olemus ja selle maandamise tehnikad.
- Vaimse heaolu komponendid. Töövormi hoidmise võimalused. Eneseabi ja toetuse saamise võimalused vaimse tervise säilitamiseks.

Tagasiside koguti suuliselt telefoni teel. Koolitus täitis oma eesmärgi, kuid lühendatud õppekava tõttu jäi raskete kõneluste teema puudutamine põgusaks. Osalejad kiitsid koolitajat, kes ka veebis suudab sotsiaalsete oskuste teema arutamisi hästi hallata.

Teabematerjalid

Artiklid ajakirjas "Põllumehe Teataja"

Koostööd ajakirjaga Põllumehe Teataja (OÜ Meediapilt) korraldab EPKK. Põllumehe Teataja ilmub 6 korda aastas, ÜhendPIPi raames avaldati 2021. aastal ajakirja erinevates numbrites 3 artiklit.

- Ajakirja [juunikuu numbri](#) jaoks koostati artikkel [Loomakasvatajad ja veeseadus](#). Artikkel avaldati nii veebis pikk.ee 11. juuni 2021, uudisena <https://www.pikk.ee/loomakasvatajad-ja-veeseadus/>.
- Ajakirja [oktoobrikuu numbri](#) jaoks koostati artikkel „[Kõik mida pead teadma põllumajandusplastist](#)“. Artikkel avaldati veebis pikk.ee 16. oktoober 2021, uudisena <https://www.pikk.ee/koik-mida-pead-teadma-pollumajandusplastist/>.
- Ajakirja [detsembrikuu numbri](#) jaoks koostati ja avaldati artikkel „[Ohutu sööda tootmise hea tava juhend](#)“. Artikkel avaldati veebis pikk.ee 3. detsember 2021, uudisena <https://www.pikk.ee/ohutu-sooda-hea-tava-juhend/>.

Joonis 3.7. Väljavõtte ajakirjas avaldatud artiklist

Infoleht Tark talu

Infokirja koostamine ja trükkimine lisati programmi tegevuste hulka programmi juhtkogu istungil: kõik sihtgrupist ei ole digipädevad, oluline teadmine tuleks ka trükkida ja saata postiga kodudesse. Teemaatilise infokirja koostati 2021. aastal üks number (24 lk), trükiti tiraažiga 1000 eksemplari, jaotati vastavalt jaotuskavale ja saadeti 2022. aasta algusest ETKL liikmetele postiga (saatmise kulud tasuti väljaspool ÜhendPIPi eelarvet). Infokirja koondati teemasid PMK ja Eestimaa Talupidajate Keskliidu koostöös.

Teave veebis:

- Ajakirja tutvustav postitus <https://www.pikk.ee/tark-talu/>. Osa artikleid avaldatud eraldiseisvatena täies mahus veebil pikk.ee

- Üldises nimekirjas: <https://www.pikk.ee/valdkonnad/teadmussiirde-pikaajalised-programmid/uhendpip/uhendpip-teavikud/>

Ajakirja sisukord:

- [Kalle Hamburg: rohepöõre peab olema intelligentne, mitte amokijooks](#)
- Sirli Pehme: [Põllumajanduse kliimamõju ehk süsiniku jalajälg](#)
- Kaja Piirfeldt, [Investeerida või innoveerida](#)
- Merili Simmer, [Taastava põllumajanduse viis mullatervise pruntsiipi](#)
- [Elurikas Eesti muld](#)
- Airi Külvet, [Taastav põllumajandus loomade karjatamisel](#)
- Tarmo Lääne, [Eesti ei ole enam arengumaa, mida saab lõputult lüpsata](#)
- Mätiku talu ja meierei talulugu
- Muhi liha talulugu
- Nähtamatud Loomad – tõhus, aga sõbralik loomakaitseorganisatsioon
- Murimäe talulugu
- EHTNE TALUTOIT on päike sinu toidulaul.

Joonis 3.8. Ajakirja Tark Talu kaanepilt

Abiks väiketöötajale. Mahemärgistatud toodete töötlemine

Teabematerjal on mõeldud eelkõige väiketöötajatele, kellel on soov alustada mahetöötlemisega, aga ka juba mahetöötlemisega tegelevatele ettevõtjatele.

Koostajad: Pille Edovald, Põllumajandus- ja Toiduamet; Airi Vetemaa, Mahepõllumajanduse Koostöökogu

Teave veebis: <https://www.pikk.ee/valdkonnad/teadmussiirde-pikaajalised-programmid/uhendpip/uhendpip-teavikud/abiks-vaiketootlejale-2021/>

Mahetöötlemine on väiketöötajate jaoks hea võimalus pakkuda oma toodangut selgelt eristuva märgistusega. Mahemärgistus annab toodangule laiemad turustusvõimalused ökopoodide näol ja ka suuremate kaupluste ökotoodete kategoorias.

Teabematerjal on kirjeldatud mahetöötlemise nõuded, alates toorainete vastuvõtmisest, läbi kogu tootmisprotsessi, kuni nende märgistamise, väljastamise ja vedamiseni. Samuti on kirjeldatud tunnustamise taotlemine mahepõllumajanduse seaduse alusel ning tegevusega jätkamisest teavitamine.

Joonis 3.9. Teabematerjali kaanepilt

Iganädalane uudiskiri „EPKK nädala kokkuvõte“

Programmi raames ilmub iganädalane [Eesti põllumajandus- ja toidutootjate uudiskiri](#), Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja nädala kokkuvõte alates 01. septembrist. Perioodil 01.09. –

31.12.2021 ilmus 18 infokirja. Infokirjas on rubriigid põllumajandus, keskkond, toit, räagi kaasa - uued õigusaktid, koja konverentsid ja seminarid, teadus, muu. Infokirjast leiab EPKK olulisemad teated, erinevate koosolekute kokkuvõtted ja memod, infot saabuvate sündmuste ja infopäevade kohta.

Infokiri jõuab iganädalaselt EPKK otseliikmeteni, keda on 2021. a lõpu seisuga 117, kaheksale EPKK teadusnõukoja liikmele ning PMK maaelu võrgustikutöö osakonnale. EPKK on nii otseliikmete kui liikmesorganisatsioonide kaudu Eesti suurima liikmeskonnaga põllumajandusvaldkonna organisatsioon. EPKK liikmete arv on kokku üle 8000.

Nädala kokkuvõtted veebilehtedel

- <https://epkk.ee/vaata-koiki-2021-aasta-nadala-kokkuvotteid/>
- <https://www.pikk.ee/valdkonnad/teadmussiirde-pikaajalised-programmid/uhendpip/uhendpip-teavikud/>

Teabesalv

Teabesalve analüüs

ÜhendPIPi oluliseks elemendiks on valdkondade teemasid koondava, kasutajasõbraliku elektroonilise infokeskkonna arendamine. ÜhendPIPi esimese kuue kuu jooksul teostati veebilehe www.pikk.ee analüüs. Analüüsimisel paluti hinnangut nii IT- ja kommunikatsiooniettevõttelt Velvet OÜ kui veebi kasutajate-ekspertidega. Teabesalve analüüsi esitati Hankijale 1. oktoobriks ning kiideti heaks 15. novembril juhtkogu istungil. Analüüs on avaldatud veebil [pikk.ee https://www.pikk.ee/valdkonnad/teadmussiirde-pikaajalised-programmid/uhendpip/](https://www.pikk.ee/valdkonnad/teadmussiirde-pikaajalised-programmid/uhendpip/).

Analüüsi põhiküsimus oli: Kas ja kuidas sobiks olemasolev veebileht teabesalveks? Keskenduti tegevustele, mida on võimalik ÜhendPIPi kehtivuse jooksul ette võtta.

Analüüs kinnitas programmi täitjate arvamust, et kõige olulisem on veebis oleva materjali uuendamine ja teemade seostamine – palju on aegunud või täiendamata teavet. Veebis on vajalik uuendada ka sisuarhitektuur ja otsingusüsteemid, et teabe leidmine oleks intuitiivne ja kasutajasõbralik. Veebis on kasutusel mitmeid funktsionaalsusi kuid nende täiendamisega saab tegeleda alles pärast uue veebi haldaja (IT-toe) valimist. 2022. aastaks uute moodulite tellimise ettepanekut ei tehtud. Esimeses järjekorras võiks mõtelda sündmuste automaatteavituste korraldamisele, andes veebikasutajaks registreerunule endale võimaluse valida, mis teemade teavitusi saada soovitakse.

Teabesalve haldamine

Veebilehe pikk.ee domeeni omanik on Maaelu Edendamise Sihtasutus, riigihanke täitmisel tegeleb veebilehe kujundamisega teabesalveks enamasti Põllumajandusuuringute Keskus (PMK).

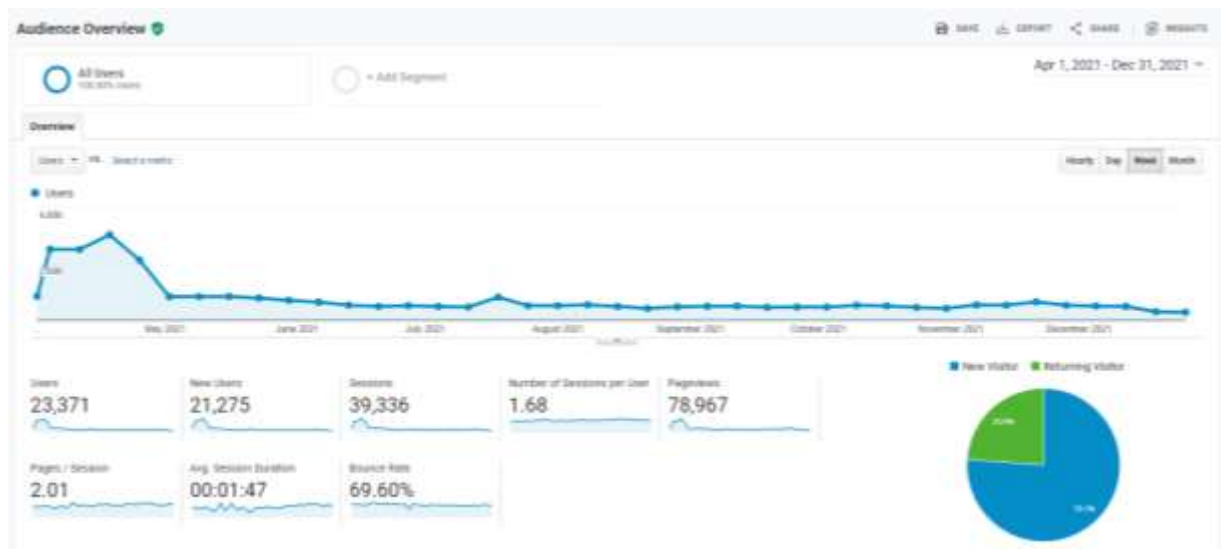
Teabesalve pidevaks haldamiseks värbas PMK kaks uut töötajat (osaline töökoormus) ja veebi täiendamiseks on andnud nõusoleku kõik ühistäitjad. Haldamise ülesanne tähendab nii sündmuste

kui ettekannete ja materjalide sisestamist, olemasoleva materjali lisamist kui uute tekstide loomist. Veebilehe www.toiduteave.ee haldamine lisandus ÜhendPIPi tegevustesse alates juulist 2021, kuna Toiduohutuse PIP lõpetas veebihaldamise 30. juuniks 2021. Vastavalt PRIA ja Maaeluministeeriumi vahelisele nõuandeteenustega seotud riigihankele on veebilehele mitmeid nõudeid, sh tuleb veebil säilitada kõik olemasolev valdkondlik teave.

Veebilehe pikk.ee külastatavuse ülevaade

Perioodil 1.04.-31.12.2021. toimus 39336 sessiooni 23371 külastaja poolt ning 78967 lehekülje vaatamist. Keskmine lehel oldud aeg (sessiooni pikkus) oli 1,68 minutit. Külastajatest 69,7% vaatasid ainult seda lehte, kus nad maandusid ja läksid siis ära (*bounce rate*). Keskmiselt vaadati sessiooni jooksul 2,01 lehte.

Joonis 3.9. Veebilehe pikk.ee külastatavus 1.04 kuni 31.12.2021

Teabesalve tööde loetelu

Alates 1. aprillist on teabesalve haldamise raames veebilehel www.pikk.ee tehtud järgmist:

- Veebilehe võimalusega tutvumine, administreerimise keskkonnaga tutvumine:
  - Haldamise ülesannete täitmiseks värvatud uued töötajad, nende koolitamine, uute võimaluste katsetamine (veebilehele pildimaterjali lisamine).
  - Haldamise ülesande saanud ÜhendPIP täitjate töötajate pidev juhendamine veebi täiendamisel.
  - Teabesalve analüüsi ülesande jaoks olemasolevate võimaluste ja puudujääkide tuvastamine.
  - Teabe sisestajate jaoks juhendmaterjalide loomine
- ÜhendPIP raames tellitud tegevusest tulevalt
  - loodud ÜhendPIPi teemaleht ja selle alamlehed ning neid täidetud programmi kirjelduse, juhtkogu ja nõukogude koosseisu ning tegevuste loeteluga;
  - sisestatud sündmuste teavitused kalendrisse, laetud üles ettekandeid (pidev ajakohastamine);
  - avaldatud kõik ÜhendPIPist tellitud artiklid, teabematerjalid ja videod;

- veebilehele uue haldaja otsimine (senine haldaja loobus tööst suve keskel).
  - Teabesalve analüüsi käigus selgunud veebilehe uuendamise vajaduste sõnastamine hankedokumendiks
  - Ajutise haldajaga ootuste arutamine, tööülesannete pidev selgitamine ja pakutud lahenduste kontrollimine
- täiendatud veebilehe administreerimise keskkonna võimalusi:
  - alates juunist toimib kalendri sisene osalejate eelregistreerimise võimalus (registreerimise moodul loodud nõuandeteenuste hanke tegevusena);
  - alates juunist toimib märksõnade moodul (loodud nõuandeteenuste hanke tegevusena);
  - alates novembrist uuendatud pistikmooduleid veebi kiiruse parandamiseks ja parandatud uuendustest tulenenud tõrkeid kogu veebi toimimisele; (Pistikprogrammide uuendusi tehti novembris ja detsembris, sh uuendati aegunud litsentsivõtmeid. Aegunud postituste versioonide kustutamine veebi kiirema toimimise tagamiseks.
  - Menüüde libiseva avanemise muutmine kasutajamugavuse parandamiseks on osaliselt tehtud, kuid vajab veel parandamist
- sisestatud regulaarselt uudiseid kas teistelt veebilehtedelt (nt novaator, maainfo) või loodud eraldi uusi artikleid ja teema- või alamlehti;
  - Uute postituste koostamine (osaletud sündmuste või ÜhendPIPi raames materjalide valmimise kohta). Teistel veebilehtedel avaldatud postituste (sh Maainfo.ee) sisestamine. Veebilehel on 15 toimetamise õigusega kasutajat, kelle sisestatud teavet on vaja kontrollida, kujundada ja märksõnastada;
  - Seniste PIPide eraldiseivate veebilehede materjalide olemasolu kontroll ja täiendamine veebil pikk.ee (Eesti Taimekasvatuse Instituudi veebilehe uuendamisest tulenevalt ei ole 2016-2020 toimunud Taimekasvatuse PIPi materjalid enam nende veebi avalikust vaatest leitavad)
- Kohandati menüüde struktuuri ja muudeti mõne lehe nime. Nt
  - uudiste ja sündmuste menüüpunktide toomine peamenüüsse; aianduse eraldamine taimekasvatuse valdkonnast; lihasteiside tõugude menüüjaotuse muutmine;
  - organisatsioonide andmete uuendamine veebi erinevates osades;
- sisestatud olemasolevatele sündmustele ja uudistele märksõnu, sisestatud postitustele ja lehtedele SEO märksõnu, parandatud mittetöötavaid linke (veateated on valdavalt seotud organisatsioonide veebilehede uuendamisega);
  - Lehtedel olevaid tekste muudeti jooksvalt uue info lisandumisel. Veebilehe haldamise korralduse ülevõtmisel parandati esimestel kuudel üle 250 katkise lingi.
  - Avaldati või kontrolliti ja täiendati infot sündmuse kohta. PIKK.ee-l on 28 sündmuste sisestamise õigusega kasutajat, kelle teavitusi on tarvis kontrollida, kujundada, märksõnastada.
- uuendatud teemalehede sisukirjeldusi, nt .valdkonna Keskkond täitmine esmase sisuga
  - Läbirääkimised ekspertidega, pisihangete koostamine, ootuste selgitamine. Materjalid valmivad 2022. aastal ja avaldatakse selle järel

Kavandatud tegevused teabesalve haldamisel

Teabesalve haldamine jätkub aastal 2022 samuti PMK juhtimisel kuid kõigi partnerite koostöös. Ülesanded on jaotatud järgmiselt:

- MES: uue haldaja hankimine, domeeni ja administreerimise õiguste haldamine;

- PMK: peamine veebi uuendamine, teabe tellimine ja sisestamine, toimetajate ja autorite juhendamine
- Kõik partnerid: oma valdkonna sündmuste (ja ettekannete) avaldamine
- Teemaatiliste artiklite koostamine ja sisestamine: ETKI, EPKK, EMU (ühistegevuse teemad), MaheKogu;
- Toiduliit www.toiduteave.ee haldamine: teabesalve ülesanne hõlmab lisaks veebi www.pikk.ee haldamisele ka veebi www.toiduteave.ee haldamist, mille ülevaade on esitatud lisan 7.

Peamised kavandatud haldamistegevused 2022. aasta jooksul

- koostöö veebi (IT) haldajaga ja tehniliste aspektide jätkuv parandamine (nt laadimise kiirus), automaatsete uudiskirjade lahenduse leidmine ja rakendamine, krattide rakendamise ning kaardirakenduste integreerimise võimalikkus;
- uute kujundusmallide hankimine ja kujunduse uuendamine eriti teabesalve olemusest lähtuvalt;
- ekspertidelt ja töö käigus laekuva teabe sisestamine teabesalve olemusest lähtuvalt, sh temaatilise teabe kogumine teistelt veebilehtedelt (Maainfo.ee, toiduteave.ee jm) ;
- sisestatud teabe märksõnastamine (SEO, *excerpt*, kategooria, *keyword/tag*);
- olemasoleva teabe muutmine kasutajasõbralikuks, nt filtreeritavate tabelite kaudu,
- ÜhendPIPi sündmuste ja materjalide sisestamine, sh tegevuste kohta postituste koostamine ja avaldamine;
- uudiste postitamine regulaarselt ja tasakaalustatult kõigis asjakohastes valdkondades.

Järgmise perioodi tegevused

Valdkonna tegevused on avaldatud veebis: <https://www.pikk.ee/valdkonnad/teadmussiirde-pikaajalised-programmid/uhendpip/uhendpipi-tegevused-2022/#horisontaal>

Tabel 3.2. Ülevaade 2022. a kavandatud tegevustest.

Teema	Tellimuse sisu
Ettevõtlus	<ul style="list-style-type: none"> • Finantskirjaoskus – 3 infopäeva – 1 infopäev vähemalt 3 ak tundi ja 2 infopäeva 6 ak tundi • Põllumajanduse ärifoorum – konverents alates 70 osalejat • Ergonoomika, täetervishoid ja tööohutus põllumajanduses – 1 infopäev ettevõtte külastusega • Finantskirjaoskus, inimeste ja organisatsiooni juhtimine – 3 ühepäevast täienduskoolitust • Maaettevõtlusega alustamine: võimalused ja väljakutsed – veebiartiklid, 12 tk ja taskuhäälingud, 12 tk. • Majandusarvestuse alused väiketootjale – teabematerjal, ca 100 lk
Oskused	<ul style="list-style-type: none"> • Inimeste juhtimine – 2 tk – infopäev 6 ak tundi • Organisatsioonijuhtimine – 2 tk – infopäev vähemalt 3 ak tundi • Noorte põllumajandusjuhtide väljaõpe „Liidrite kool“ – 4 tk – 24-tunnine täienduskoolitus • Põllumajandusjuhtide õpiring – 2 tk
Keskkond	<ul style="list-style-type: none"> • Biomajandus – 2 tk – infopäev veebis lektoritasuga • Süsinikuneutraalne tootmine – 2 tk – 1) infopäev vähemalt 3 ak tundi; 2) konverents mitme välislektoriga; 3) õppereis välisriiki, vähemalt kolmepäevane (Soome); • Ökosüsteemi teenused põllumajanduses – 2 tk – infopäev ettevõtte külastusega • Väikepõllumajandustootmine turule – 2 tk – 1) infopäev veebis välislektoriga ja/või tõlkega ja 2) infopäev välislektoriga, 6 ak tundi • Taastav põllumajandus – 2 tk – 1) infopäev veebis välislektoriga ja/või tõlkega ja 2) infopäev välislektoriga, 6 ak tundi
Digitaliseerimine	<ul style="list-style-type: none"> • Digipööre Eesti maamajanduses – konverents mitme välislektoriga • Digilahenduste veebiseminarid – 10 tk
Teabesalv	Teabesalve haldamine aastal 2022, sh toiduteave.ee
Infokiri-ajakiri	<ul style="list-style-type: none"> • Materjalide avaldamine ajakirjas „Põllumehe Teataja“ – 5 tk • Iganädalane uudiskiri (EPKK) • Teemaatiline uudiskiri 6-12 lk (Tark Talu), koostamine ja trükkimine